

Jungfru Marias nyckelpiga

Jungfru Maria var nio år gammal, när hennes moder Anna sade till henne:

– Gå till din moster Elisabeth i Bethanien och begär tillbaka min guldnyckel, som jag glömde hos henne i går. Men för all del, tappa inte nyckeln, för han är en sådan märkvärdig nyckel att han låser upp alla hjärtan.

Jungfru Maria gick och kände sig lycklig att ha fått ett så stort förtroende. Hon hade brått, hon nästan sprang hela vägen. Solen brände het över Jerusalem, och den lilla flickan blev trött, men hon fortsatte att springa. På vägen var en bro över bäcken Kidron, och hon hörde bäckens vågor sorla:

– Varför ska du gå över bron? Vada hellre genom vårt klara vatten! Du bär i dina ögon barndomens fyruddiga stjärna: du är så sann, så god, så lydig, så ödmjuk att vi gärna ville kyssa dina bara fötter.

– Har inte tid, svarade Jungfru Maria och fortsatte sin väg, utan att vila.

Bäckens vågor blev allena med fjärlarna och alla luftens bevingade småkryp som surrade över vattnet i skuggan av fikonsträden.

– Vad vill det säga att vara *sann*? frågade en liten skalbagge med sex svarta prickar på sina röda skalvingar, där den kröp på en videbuske.

– Det betyder att alltid låtsa vara bättre än man är, svarade spindeln, medan han spann sitt nät så ytterst fint, för att flugorna inte skulle se det.

– Men vad betyder det att vara *god*? fortsatte skalbaggen, som inte var riktigt nöjd med det första svaret.

– Det betyder att vara god mot sig själv, men sticka ihjäl alla andra, svarade getingen.

– Vad vill det säga att vara *lydig*?

– Det betyder att göra allt vad man själv vill, svarade bromsen och surrade så huvudlöst iväg att han föll i bäcken och var nära att drunkna.

– Aj, aj, sade skalbaggen. Men vad betyder det att vara *ödmjuk*?

– Vad skulle det betyda annat, än att kläda sig grann för att beundras av hela världen? svarade guldflygan, medan hon skrytsamt utbredd sina glänsande vingar i solskenet.

– Förlåt att jag frågar så dumt, sade skalbaggen bedrövad. Jag förstår intet bättre.

– Ett sådant uselt kryp skulle aldrig besvara klokare folk med sina dumma frågor, surrade tordyveln, där han låg på ryggen i smutsen och förgäves sökte kravla sig upp.

Mot aftonen kom Jungfru Maria tillbaka, ännu tröttare än förr, och satte sig att vila vid bron.

– Kom, vada genom bäcken, vi ska svalka dina brännande fötter, sorlade åter de små vågorna.

– Ack ja, det vore så skönt, sade den lilla flickan, skörtade upp sin klädning och vadade över bäcken. Det var förtjusande friskt, och vågorna kysste glatt plaskande hennes bara fötter.

– Tack, sade hon och fortsatte med friskare mod sin hemväg till staden.

Men en lång stund därefter kom hon orolig tillbaka, och solen var redan nära sin nedgång.

– Kära små vågor, har ni sett min guldnyckel? Jag bar honom i min klädningsficka och måste ha tappat honom här, när jag skörtade upp min klädning. Jag har frågat solen, och solen svarade: – Har

Bild till text – två sagor av Zacharias Topelius

jag tid med din nyckel nu, när fikonen mogna? Jag har frågat berget, och berget svarade: – Jag har annat att göra, jag står på utkik för att se om romarna kommer! Jag ville fråga månen, men han svarade: – Narraktiga flicka, jag har ju ännu inte gått upp! Du, bäck, måste veta det, för det var här jag skörtade upp min klädning.

Bäcken Kidron visste lika litet som solen, berget och månen. – Har jag tid med din nyckel nu, när jag måste vattna alla näckrosor efter den heta dagen?

De flygande kräken var mera hjälpsamma. Alla sökte. Fjärilarna doppade sina vingar i vattnet, spindeln sökte i sina nät, guldflygan tänkte inte mer på sin grannlåt. Tordyveln, som nu äntligen kommit på fötter igen, lunkade makligt i väg till stranden. Allt levande sökte. Örnen frågade duvan, lejonet frågade haren och fikonsträdet frågade näckrosen: – Har du inte sett Jungfru Marias guldnyckel?

Nej, ingen hade sett nyckeln, utom den lilla skalbaggen med de sex svarta prickarna på de röda skalvingarna. Den hade sett nyckeln glimma mellan småstenarna vid stranden av bäcken och surrade:

Solblink i vågen,
Ingen såg'en,
Bara den dummaste,
Minsta och stummaste
Såg guldets strimma
I vattnet glimma.

Jungfru Maria hörde skalbaggens svaga surrande, sprang till stranden och fann ganska riktigt sin lilla nyckel mellan två små stenar, en vit och en röd. Hennes glädje blev stor, och hon sade till skalbaggen:

– Kom hit, sätt dig nu på min klädning och vakta min nyckel! Du ska bli min nyckelpiga.

– Men jag är så liten, så fattig och så dum, sade skalbaggen.

– Just därför att du anser dig själv så fattig, så liten och så dum, ska du bli min trotjänarinna och följa mig vart jag går.

Den lilla skalbaggen surrade glad till sin plats på klänningsfällan och följde sedan sin härskarinna överallt som hennes nyckelpiga. Och den lilla flickan vid Kidron blev den av alla människor kända och älskade Jungfru Maria, växte lång och fick guldnyckeln av sin moder. Med den låste upp hon alla hjärtan i världen.

Men spindeln och getingen och guldflygan och bromsen och tordyveln kunde inte nog förundra sig över den ära som gavs ett så uselt kryp som den lilla skalbaggen. Än i dag sitter Jungfru Marias nyckelpiga på videbusken, och än i dag anser hon sig själv vara den minsta och dummaste i hela den vida världen. Har du sett henne, du? Det är en hel stor släkt, som de lärde gett det latinska namnet: *coccinella*, och somliga har vita prickar på gula skalvingar, andra har bara två eller tre svarta prickar. Men den rätta nyckelpigan är hon med sex svarta prickar på sina röda skalvingar, och hon är en god bekant för många barn som leker i gröngräset. Om hon numera finns vid bäcken Kidron utanför Jerusalem, kan ingen så noga veta. Det är så länge sedan Jungfru Maria var nio år och vadade över bäcken på hemvägen från Bethanien.

Två gånger två är fyra

Haren och ekorren var så goda vänner att de kallade varandra Jösse och Kurre.

– God dag, Jösse, sade ekorren, när de möttes i skogen.

– God dag, Kurre, sade haren. Har du hört någon hund skälla i dag?

– Ingen annan, än klockarens Prisse. Honom bryr jag mig inte ett dugg om.

– Nej, vem skulle vara rädd för klockarens Prisse? menade Jösse stormodigt. Inte om han vore stor som en häst!

– Nu ska vi gå ut på förtjänst, sade Kurre. Allt vad vi förtjäna ska vi dela oss emellan. Jag ska få precis lika mycket som du, och du ska få precis lika mycket som jag.

– Det går jag in på, svarade Jösse. Sagt och belagt. De gick ut på förtjänst och delade allting broderligt.

När de kom till en ränn, klev Kurre upp i trädet och kastade ned de röda bären åt Jösse. När de kom till ett kålland, bet Jösse av de feta kålhuvudena och släpade dem åt Kurre.

En dag fann de fyra äpplen på landsvägen. Nygårds Kalle hade gått till skolan tidigt på morgonen och burit en påse på ryggen. I påsen hade han en halv kaka bröd, en ostbit, en liten flaska med mjölk och fyra äpplen, som mor gett honom för att han fått ett gottbetyg. Påsen råkade ha ett lagom stort hål i ena hörnet, och äpplena hade trillat ut genom hålet.

Nu ville Jösse och Kurre dela äpplena. Kurre försökte sin räknekonst och delade så att han gav ett äpple åt Jösse och behöll tre på sin lott.

– Nej, vänta litet, sade Jösse. Måntro det är alldeles riktigt? Nu försökte Jösse dela på sitt sätt, gav ett äpple åt Kurre och behöll tre för sin egen räkning.

– Nej, men hör nu, sade Kurre. Jag tror att detta är lika galet. Och de funderade och funderade och begrep inte hur i all världen de skulle dela, så att den ena inte skulle få mer än den andra.

Nygårds Kalle hade fått lust att muntra sig med ett äpple på vägen, sökt i sin påse och sökt förgäves. De måste ha fallit, sade han till sig själv, och vände om för att söka sin förlorade skatt. Då såg han Jösse och Kurre sitta vid vägkanten, men äpplena hade trillat i diket.

– Nej, se Jösse och Kurre! utropade Kalle. Har ni sett mina äpplen?

– Vi ville just dela fyra äpplen, svarade Kurre, men vi kunde omöjligt begripa hur vi skulle dela fyra äpplen mellan oss två, så att vi vardera skulle få lika många.

– Det är ju ingen konst alls, menade Kalle. Var och en av er får två äpplen.

– Hå! utropade Kurre och Jösse med mycken förundran. Hur vet du det?

– Vad, skulle inte jag veta att två gånger två är fyra? Jag går ju i folkskolan.

– Det var märkvärdigt. Får man lära i folkskolan att två gånger två är fyra?

– I skolan får man lära allting, svarade Kalle stolt.

– Det vore något! Vet du allting, du?

– Ja, nästan allting. Jag kan räkna ända till sju gånger sju, men jag minns intet riktigt de andra siffrorna.

Bild till text – två sagor av Zacharias Topelius

Jösse och Kurre kunde inte nog förundra sig över en så häpnadsväckande lärdom. Emellertid ville de följa det goda rådet, plockade äpplena upp ur diket och började dela dem efter två gånger två är fyra.

– Men det är ju mina äpplen! skrek Kalle.

– Se, det visste han också! utropade Jösse och Kurre. Den gossen han vet då allting. Det vore roligt att få komma till skolan och bli så lärd.

– Kom med! sade Kalle. Följ efter mig, jag går just dit. Ni kan ju krypa under bänken och hålla er tysta, för i skolan får ingen bullra.

– Där finns väl ingen hund? frågade Jösse.

– Hund? Vad skulle där finnas hundar i skolan! Ibland kommer Prisse med klockarens Ville och stjäla sig in, men då blir han utkörd.

– Men om han biter oss?

– Vad skulle Prisse bita! Han är så beskedlig att när jag drar honom i svansen, skrattar han bara.

– Skrattar han? Jösse och Kurre såg på varandra. Aldrig hade de hört att en hund brukar skratta, men vad kan man inte lära sig, när man kommer i skolan? Kanske kunde också de lära sig skratta. Och så beslöt de båda vännerna att följa med Kalle till skolan.

– Ingen rädder här, sade Jösse.

Vägen blev inte lång för två så duktiga skuttare. Snart var Jösse och Kurre i skolan och lyckades krypa så tyst under bänken att ingen såg dem. Barnen satt på sina platser, skolmästaren kom in och började förhöra: åtta gånger åtta, vad gör det?

– Det var ett strå vassare, än två gånger två! tänkte Kurre och Jösse, där de spetsade öronen. Men just som förhöret börjat, svansade klockarens Prisse in i skolsalen. Man såg det på honom att han var van att bli utkörd, han slokade svansen och ämnade sig under bänken. Men så började han snusa och vädra ... murriburr ... och så började han morra.

– Hut, Prisse! skrek skolmästaren. Vill du laga dig ut?

Men Prisse var redan vid bänken, där han fann något ganska misstänkt gömt, och nu började han skälla. Lyckligtvis stod där ett fönster öppet.

Huj, där blev ett skutt över bord och bänkar. De förvånade skolbarnen såg Jösse och Kurre kila ut genom fönstret och Prisse efter dem. Allmän uppståndelse, skrik och skratt, alla till fönstret. Den gången fick ingen veta vad åtta gånger åtta gör här i denna krångliga värld.

Jösse och Kurre sprang, allt vad benen bar, till skogs med den beskedliga Prisse tätt i hasorna. Men Prisse var allt annat än beskedlig nu; svansen stod i vädret, tungan hängde, han hade inte ens tid att skälla, han gläfsste med ett fint, pipande ljud, som hans likar bruka, när de hittat ett färskt harspår. Så gick jakten ända till skogsbrynet. Där visste Kurre råd: i ett huj klev han upp i en hög tall och var försvunnen bakom dess yviga grenar. Prisse stannade, bedragen på bytet, vid tallens rot och skällde ursinnigt. Vad skulle det tjäna till? Kurre var inte nog dum att krypa ut ur sitt säkra gömställe, och när Prisse skällt sig trött, smög han sig snopen tillbaka till skolan.

Jösse hade under tiden fått gottrådrum att rädda sig i skogen. När allt var säkert och ingen fiende mera sågs till, möttes de båda vännerna åter på björnmossan under en enrisbuske. Om de nu hade lärt sig att skratta, skulle visst hela skogen ha genljudit av deras munterhet. Men fastän de inte kunde människornas konster, kunde de dock vara glada på sitt sätt och gyckla över sitt äventyr, som harar och ekorrar gyckla i gröna skogen.

Bild till text – två sagor av Zacharias Topelius

- Ingen rädder här, sade Kurre och härmade Jösse långa skutt.
- Ja, men hörde du Prisse pipa? frågade Jösse, litet förlägen över sitt förra skryt. Aldrig hade jag trott att Prisse kunde sjunga så fint.
- Prisse är så beskedlig, Prisse skrattar bara, när man drar honom i svansen, härmade åter Kurre.
- Och vi som trodde att Kalle visste allting!
- Ja, nog kan man ju lära mycket i skolan, fastän man inte vet allting för att två gånger två är fyra!